

Podmaniczky Szilárd

Szülő

Éjjel volt, fölkaptam a permetezőgépet a hátamra, fölcaptam a gumis szemüveget, kiosontam a kertbe. A kékkövet már egy héttel ezelőtt beáztatam, ütöttem egy kis bottal, és valahogy ritmusa lett ennek, mintha azt mondanám, hogy peronoszpóra-peronoszpóra / ütött az óra, ütött az óra. Dúdoltam most is, bepumpáltam a kékkölevet, leültem a szőlősor tövébe. Fölcaptam a szemüvegem, rágyújtottam egy cigarettára. Minden pillanatban kész voltam ugrani, mint egy ejtőernyős; egyazon mozdulattal kilőni a csikket, és nekiállni a sornak. De valahogy nem akaródzott elkezdődni a dolog. Már hajnalodott, amikor először elbóbiskoltam. És akkor hirtelen nyílt a kertkapu, időm sem volt fölkapni a fejem, az ellenfél nekifutásból permetezni kezdte a sorát. Elkéstem. Legalább két tőkével lemaradtam már az elején. És persze a végére se sikerült behoznom. Nem baj, gondoltam, a következő héten majd idegenben visszaszerzem a pontokat.

Igen, akkoriban így versengtünk a hegyközségben. De hol van az már? Elszegényedtünk és elkótyavetyéltünk. Mindent eladtunk a miniszter sofőrjének.

Gesztenye

Nyár volt, és én sült gesztenyére vágytam. Nagyon megkivántam, csaholni tudtam volna érte. Csakhogy fagyai az mindenütt volt a nyári forróságban, nem úgy sült gesztenye. Bárhová betértem gesztenyézni, csak ingatták a fejüket, hogy nincs. Akkor jutott eszembe, hogy van nekem egy kedves ismerősöm, akit valójában nem ismerek, de az arca annyira változatlan, hogy mindig ismerősnek vélem. Ő szokta a temető mellett árulni a sült gesztenyét, télen. Kimotoroztam a temetőhöz, nyár volt, a nap rángatta le az emberről a gatyát, s hát hiába is mentem a temetőhöz, az ismerősöm nem tartózkodott ott. Ó, oh! Mi történhetett? Gyanakodtam magamban, míg végül rászántam magam, és megkérdeztem a temetőgondnokot, miért nincs itt a gesztenyeárus? Nem jó hírt közölt

a temetőgondnok, izzadt is, mint akit terhel a felelősség. Hát, mondja ő, a gesztenyés még a tavaszon meghalt. Hogy történt, kérdeztem bosszankodva. Tudja, hogy van az, felelte a temetőgondnok, az ember az egyik percben még gesztenyét süt, a másikban meg már azt se, csak a nap süt rá, oszt kész. De mégis, mi vitte el, fagatgatóztam tovább. Egy vírus, felelte a temetőgondnok. Milyen, influenza, kérdeztem. Nem, dehogy válaszolta, amaz, hanem az, tudja, ami a gesztenyefákat is pusztítja.

Szamár

Mozartot hallgattam a kanapén hasalva. Nagyon rossz volt így feküdni, de előző nap fenékbe rúgott egy szamár. Kint jártam a vásáron, hogy megnézzem, milyen ma egy vásár, mert már elég régen nem láttam. Tomboltak az emberek, a pénz forgott, mint kenőolaj a ventilátorban. Odaálltam egy standhoz, hogy majd veszek törökmézet. Az eladó először nem akart kiszolgálni, rosszat sejtettem. Kerekre nyíltak a szemei, mint aki lenyelte a pénztárcáját. De egyszer csak elkiáltotta magát, méghozzá a nevemet, széttárta a karját, és megkérdezte: nem ösmer meg? Előbb csak játéknak gondoltam a dolgot, de kiderült, hogy a múltam egy rossz döntése köszön vissza rám. Vagyis jó döntés volt az, csak rosszul köszön vissza rám. Szerencsére tolongtak a pulnál a vevők, azt gondoltam, majd elosonok. De nem, az asszony rám vetette magát, hozott egy csomó törökmézet is, teljesen kistaafirungozott, ahogy ezt a szót használta. Végül azt mondta: itt hagyok mindent, megyek magával, immár (ezt a szót használta) semmi nem választhat el magától. Igen szorult helyzetben éreztem magam. Nem maradt más hátra, a kordé mellé húzódtam, ahol is ott állt a szamár, majd lehajoltam, botommal a farára sóztam, egyszer, kétszer, s harmadikra bevált. Úgy föl-rúgott a szamár, hogy kétség sem fért hozzá: mentőt kell hívni. Így tudtam csak megszabadulni. De nagy árat fizettem érte, hasalva kellett hallgatnom Mozartot.

Menny

A túlvilági dolgokkal akkoriban még igen szerény viszonyban állottam; nem mintha most perfekt lennék az odaíti ügyekben, de azért az évek lassú súlya alatt csak terhelődik az ember agyába beültetett pálmafa.

Egyszer betért hozzám egy ember, csöngetett és már lábat is törölt, s miképpen bemutatkozott, azonképpen megkérdezett: tudom-e, hogy milyen a valódi Isten? Ismerem-e a realitási fokát? Ó, mondtam, volt nékem elég dolgom a bányában a tőzeggel, nem hogy ilyen ügybe keverednék. Na, akkor maga az én emberem, és betessékeltte magát. (Akkor még finom volt a modorom, nem ilyen nyers és útálatos, mint mostanában.) Mindjárt elővett egy füzetet és hevesen gesztikulált, a klassz kis olvasófeltem kárpitján dobolgatott, szállt a por, mint a cefreszag. Behoztam egy üveg pálinkát, hogy igyék a nagy nyelvi igyekezetére. Igyunk az ijedtségre, mondtam végül. De ő elhárította, azt mondta, jól van, majd visszajön a társaival, ha nem tekintem tolakodásnak. És mivel tolakodásnak én csak azt tekintettem, ha valaki elem áll a sorban, mondtam, rajta hát.

Nem telt bele egy hét, tízen voltak, mind kopogtatott és letörölték a lábaikat, de az egyiknek se jutott eszébe, hogy a cipőt is levesse. Akkor hát maga lenne az, mondta egy vezérük, aki az először látogatónál két és fél fejjel magasabb volt, le is stukkolta a csillárt, káromkodás nélkül tűrte, folyt az arcába a vér. Ő is elmondott mindent a túlvilágról, töviről hegyire, szegről-végre. Amikor viszont újból a pálinkához értem, egyikőjük sem fogadta el, hát picit akkor durvult a modorom, kihajítottam őket. Hát micsoda dolog az, hogy majd egytucatan összeállnak, Isten nevében hadoválnak, a pálinkámat meg visszautasítják. Pedig még csak keresztkérdést se tettem fel nekik.

Himnusz

Nemrégiben megviccelt egy barátom, a születésnapomra fizetett lányokat küldött, hogy majd élemedett koromat visszaforgatják az idő kerekén. Alávettem magam a kísérletnek, mert kíváncsi ember vagyok, de nem sült ki belőle semmi. Ellenkezőleg, még én éreztem magam rosszul, amikor a finom, zsenge leánybőr összeért az én elaszalódott hasgödrömmel. Komolyan fölfordult a gyomrom. Nem láthatok valamit annyira szépnek, hogy közben megfeledezzem magamról. Valószínűleg ez fogja okozni a vesztet.

Mondtam aztán a lányoknak, ha már itt vannak, és ilyen jól befűtöttünk, és tele erotikával a levegő, a vastag szaténfüggönyök behúzva, akkor már szép halkan, úgy, hogy becsukom a szemem, mintha szállnék, éppen csak suttogva a fülemhez hajolva, lehetőleg finoman énekeljék el a himnuszt. És akkor csoda történt...

Fürdőszoba

Éjjel arra ébredtem, hogy kiszáradt a torkom, reszel, és a lábujjam végéig erő szomjúság gyötör. Mi sem egyszerűbb, kibillegtem a fürdőszobába, a csapból engedtem egy pohár vizet és megittam. Csakhogy a szomjúságom nem múlt. Még egy pohárral fölharcoltam a garatomra. Ez már valamivel hidegebb volt, igazán kiengedhettem volna a csőrendszerből az állott, meleg vizet. Na, valamivel már jobb, de azért még egy pohárkával nem árt meg, gondoltam. Az is lecsúszott. Akkor már a negyediknek se vessünk gátat, az is megvolt. Aztán már el se zártam a csapot, egymás után dobáltam befelé a poharakat. Később kiszaladtam a konyhába, hoztam egy nagyobb, félliteres korsót, azzal öntöttem befelé. Csak hajnalban kaptam észhez, mikor valahonnan távolról csengőszót hozott felém a pirkadat. Úristen, dobtam ki a korsót az ablakon: mit fogok én ezért fizetni a hó végén!?

Kentaur

Egy éjjel azt álmodtam, hogy azt érzem, kentaur vagyok. Kerestem a tükört, hogy megnézzem magam, csak hát kint a pusztaban, vagyis a tengerparton tükör híján lettem. A habok hullámot hánytak, s hiába próbáltam belenézni, zavaros volt. Nem tudtam ugyanis, hogy miféle kentaur lehetek én. A szokványos, vagyis alul musztáng, fölül nyilazó férfitest, vagy a rosszabb eset, fölül lófej, alul meg egy pucér hapsi. Próbáltam lenézni a lábamra, hogy patám van-e, meg dobantottam is, illetve nyerítettem, de olyan hangokat adtam, mint amikor rossz opciókat adunk meg a számítógépes pasziánszhoz. Na, végre kisodort a partra egy sellőt a dagály, s mi sem tetszett egyszerűbbnek, mint hogy kikérdezzem. Csakhogy ez a sellő alul nő volt, fölül meg egy hal. Egy tök süket hal. Akkor aztán elfogott az amorf félsz, amely testem ismeretlenségéből fakadt. Nem érdekelt engem a lelki üdvöm, az a fennhéjázó szellemiségem, semmi, egyedül csakis a testem. Akkor (megint) egyszer csak kiemelkedett a habokból egy tündér, és így szólt: mit vagy úgy oda!? Elemeztem a problémát, de váratlanul a tündér kihúzott a harisnyatartójából egy kis piperetükrot, és elibém tartotta. Kíváncsi vagy, nesze, mondta. Voltam én továbbra is kíváncsi magamra, a testemre, oszt mégse néztem a tükörbe. Ellenben le nem tudtam venni a szemem a tündér harisnyatartójáról.

Tavaszi

Mi lennél szívesebben? Macska vagy egér? Emlékszem erre a kérdésre még a gyerekkoromból, egy kislány tette fel, tavasz volt, hatalmas virágok virultak mögötte a barackfán, a frissen ásott földnek illata volt, a levegőben finom tavaszi por szállt, s lassanként ereszkedett ránk a meleg. Még egyszer megkérdezte, mi lennél inkább, macska vagy egér?, mire eldobtam magam a földön, szétvetve kezem s lábam. Hogy a fenébe tudsz ilyen marhaságokra gondolni, mikor itt a tavasz, mondtam, aztán békaügetésben megindultam a tó felé.

Vonat

Az unokatestvérem születésnapját ünnepeltük, ami amolyan legénybúcsú is volt egyben, kicsit zsugori a fickó, ha tehette volna, a születését is összevonja a temetésével. Ennek ellenére kitett magáért, az igen bő italválasztéknak hamarjában áldozatul estem. Csak töménytet ittam, de annak se jutottam a végére, a kétszáz éves viszkít nem biztos, hogy megkóstoltam. Ellenben arra ébredtem, hogy cudar hideg van. És esik a hó. Kis kabátban ülök egy padon, előttem vonatsín, a forgalmista ki-be járkal, és még néhány utas les rám. Fölnéztem az épületre, elolvastam a megálló nevét, de nem ismertem, fogalmam sem volt, hol vagyok. És azt se, merre induljak. Merthogy valamire indulni kellett a hideg miatt. Bejött az első vonat, átrobogott. Kis állomás lehetünk, gondoltam. De hála az égnek, a következő megállt. Töredezett mozdulatokkal ugyan, de fölszálltam, beültem egy meleg fülkébe, életjeleket dörzsöltem a szemembe. Aztán mégis elaludtam. Arra ébredtem, hogy ott alszom az unokatestvéremnél, igen kényelmesen elterülve a parkettán. Valami kis zúgást hallék még, és látom, hogy a terepasztalon az alagútból az arcomba jön ki a sebesvonat. Az unokatestvérem, ez a zsugori, a hátam mögött felnevetett. Az éjjel bejártad a világot, mondta, és most mégse emlékszel semmire. Szokj le az italról, barátom, tette hozzá, s meghúzta az utolsó csöppet a kétszáz éves viszkiből.

Monalíza

Ha megígéred, hogy nem mondom el senkinek, megmutatom, mondta hasonlóképp gyerekfejemenek egy kislány. Hát jól van, biccentettem belevörösödve. Áthívott a másik szobába, ahol kissé sötétebb volt, majd odaintett az ablakhoz. Nézd, mondta, állítólag ebből az ablakból festették a monalízát. Bólintottam, s örültem, hogy megint olyan titkot bíztak rám, ami nincs a véremben, amit holnapra biztosan elfelejtek.

Cirkusz

Összebarátkoztam egy állatidomárral a tavaly fölújított kávézóban. Igaz, előbb furcsálltam, hogy az asztalomhoz ül, mikor 101 hely van még szabadon, de üsse kö, gondoltam, éppen volt kedvem beszélgetni. A beszélgetés végén természetesen meghívott a következő előadására, és én természetesen vettem, hogy elfogadjam. Az előadás előtt egy órával érkeztem, bemutatta az állatait, körbevitt a cirkuszon, majd jó szórakozást kívánt.

Lement a bohóc, az akrobata, mikor pisszegésre kaptam föl a fejem. Az állatidomár integetett. Baj van, mondta most már odakint. Megdöglött a nagy orángutánja, és ha nem tud produkcióba lépni, óriási kötbért kell fizetnie a szerződés szerint. Segítsen, kérlelt a jó ember. De hát hogyan, érdeklődtem, nem tudok most magának egy idomított gorillát szerezni. Ez igaz, válaszolta, de azért segíthet. A módot továbbra sem találtam kis puha fejemben. Hát úgy, segített ki az állatidomár, van egy remekbe szabott gorillabőröm... Az lehetetlen, hogy én a porondon, mint gorilla, fellépjek, ki van zárva. De addig és olyan szépen kérlelt, hogy nincs az a humanista, akit meg ne lehetne bennem fejni, úgyhogy ráálltam a dologra.

Egyáltalán nem volt bonyolult a produkció, megettem egy banánt, átugrottam egy karikán, megemeltem egy papírsúlyzót, stb.; csak azt nem vettem észre, hogy egy akrobata fönt maradt a sátor tetején, csak amikor lelógatták mellém a kötélletrát. Mássz, suttogta az idomár. A rohadt életbe, erről nem volt szó, mondtam. Nem, mondta, de ha elárulom, soha nem vállalod. És észre vettem, hogy tegez. Rám húzott az ostorral, vagyis mellém csapott, de a vége rám pattant; állatvédős trükk. Nem volt mit tenni, fölmásztam. Pergett a dob, én meg már a hintán lengtem kapaszkodva. De hisz ez egy majomnak nem valami nagy mutatvány, jutott eszembe, s visszaálltam az ugróhelyre. Szépen megfogtam a kötélletrát, és leeresztettem az állatidomárnak. Nem tehetett mást, rájött, hogy dramaturgiai tévedésben van: nem a majomnak kell megcsinálni a halálugrást, hanem neki. Kénytelen kellelten fölmászott. A szaltó jól sikerült. De a fogó sajnos csak az egyik kezét kapta el, a lendülettől kicsúszott. Ilyen randa puffanást életemben nem hallottam. Megvártam a kavarodás végét, csak aztán ereszkedtem le, hazasiettem. A rendőrségnek persze esze ágában sem volt kihallgatni a gorillát, annál is inkább, mivel eltűnt. Még ma is, ha belépek a kávéházba, arra gondolok, vajon ki fog legközelebb az asztalomhoz ülni.

Zsankó László: Hang-árnyék. I-III.
Papírművészeti Triennálé, Kaposvár 2005.